

“ ความเป็นศัลยแพทย์ ”
บรรยายให้ศัลยแพทย์ประจำบ้านปีที่ ๑
โดยฝ่ายจริยธรรม ราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย
ระหว่างวันที่ ๑๙ – ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗
ที่คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดย ศ.นพ.อรุณ เฝ้าสวัสดิ์

๑๙ เมษายน ๒๕๕๗

ก่อนอื่นต้องขอแสดงความขอบคุณต่อท่านอาจารย์ชาญเวช ศรีธนาพุทธ ประธานกรรมการฝ่าย
จริยธรรม ราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย พร้อมทั้งคณะกรรมการด้วยที่ได้ให้เกียรติโดยให้มาพูด
เรื่อง “ ความเป็นศัลยแพทย์ ” ในการจัดอบรมเรื่อง “ Good Surgical Practice ” ให้แก่ศัลยแพทย์ประจำบ้าน
ชั้นปีที่ 1 ของราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย ระหว่างวันที่ 19-20 เมษายน 2557 ณ คณะ
แพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถือว่าเป็นการให้เกียรติเป็นอย่างสูง

ความเป็นศัลยแพทย์ดูเหมือนเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะกว้างขวาง แต่เมื่อวิเคราะห์ดูท่านผู้มาเชิญให้ไป
พูดท่านมีตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายจริยธรรมก็เป็นการพูดที่น่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องจริยธรรม
เพื่อให้เรื่องแคบลงถ้าจะผิดไปบ้างก็คงไม่มากมายนักน่าจะพอยอมรับได้ ทำไมศัลยแพทย์ต้องไปผูกพันกับ
จริยธรรมคงจะมีได้หมายความว่าจริยธรรมคือคุณสมบัติของศัลยแพทย์จะว่าใช่ก็ได้ไม่ใช่ก็ได้ ที่ว่าไม่ใช่ก็
หมายความว่าจริยธรรมนั้นมิได้เป็นคุณสมบัติของศัลยแพทย์แต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แพทย์ทุกๆสาขาล้วน
จะต้องมีจริยธรรมทั้งสิ้น และจริยธรรมนั้นมิใช่เป็นคุณสมบัติของมนุษย์ที่เป็นแพทย์แต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ยัง
ต้องเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ทุกผู้ทุกนามอีกด้วย ที่แรกนึกว่าเรื่องน่าจะสั้นๆแต่กลับตรงข้ามเรื่องกลับจะ
กว้างขวางมากขึ้น มีคำว่าศัลยแพทย์ แพทย์ หมอ หรือ คุณหมอ มนุษย์และคนเข้ามาพัวพันกันทำให้เรื่อง
กว้างขวางขึ้นจนต้องไปพลิกอ่านพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เพื่อให้เรื่องกระชับขึ้นมี
หลายคำที่พัวพันกับเรื่องที่จะพูดต่อไป ขอนำคำจำกัดความของคำศัพท์ที่เราจะใช้เรียกขานในการที่จะพูดจา
กันต่อไป ดังนี้

คำว่า “ หมอ ” คือ ผู้รู้ ผู้ชำนาญ หรือผู้ตรวจรักษาโรค

“ แพทย์ หรือ แพทย์ ” คือ หมอรักษาโรค

“ ศัลย ” คือ ลูกศร หรือ ของมีปลายแหลมอื่นๆ

“ ศัลยกรรม ” คือ การรักษาโรคโดยวิธีผ่าตัด

“ ศัลยแพทย์ ” คือ แพทย์ หรือ หมอที่รักษาโรคด้วยการผ่าตัด

“ จริยธรรม ” คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ, ศีลธรรม กฎศีลธรรม

ความเป็นศัลยแพทย์นั้นต้องเริ่มตั้งแต่แพทย์เลือกใช้การผ่าตัดเป็นวิธีที่จะใช้เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยบรรเทาทุกข์ทรมานจากโรคที่ตนเป็นอยู่ นั่นก็หมายความว่าแพทย์ท่านนั้นเลือกเป็นศัลยแพทย์ หรือ หมอผ่าตัด ส่วนที่ว่า จะชอบหรือถนัดหรือไม่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง บางท่านเลือกด้วยตัวเองเพราะชอบ บางท่านมีผู้อื่นมาสนับสนุนและยุให้เป็นแล้วแต่ละระยไปจะเป็นกรณีใดก็ตามเมื่อเลือกเป็นศัลยแพทย์แล้วความเป็นศัลยแพทย์จึงเกิดขึ้น

แพทย์ท่านใดก็ตามจะเลือกเป็นแพทย์อะไรก็ต้องมีความชอบด้วยตนเองเป็นพื้นฐานอยู่ก่อน คำว่า แพทย์หรือหมอนั้นก็หมายถึงความเป็นผู้รู้ ผู้ชำนาญ ในการรักษาโรคให้แก่ผู้ป่วย ต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้รู้ โดยฟังผู้ชำนาญการพูดให้ฟัง ตั้งใจฟังคำสอนของครูบาอาจารย์อ่านตำรับตำรา หรือตรงข้ามอ่านตำรับตำรา ไปก่อนที่จะไปฟังครูบาอาจารย์สอนเพื่อทำให้ความรู้ออกมา ยิ่งเครื่องมือเครื่องใช้ ในการประกอบวิธีการรักษา ผู้ป่วยของศัลยแพทย์มีความแข็งแกร่งแหลมคมเปรียบประดุจคมหอกคมดาบด้วยแล้ว แพทย์ผู้ใช้จะต้องใช้ด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง และรู้เส้นทางเดินให้ดีด้วยไม่เช่นนั้นแล้วผลที่ออกมาอาจจะตรงข้าม แทนที่จะไปช่วยเหลือผู้ป่วยให้บรรเทาจากความเจ็บไข้ได้ป่วย อาจจะไปทำร้ายผู้ป่วยให้มีความทุกข์ทรมานเพิ่มมากขึ้น หรืออาจจะไปสร้างโรคใหม่ให้กับผู้ป่วยเข้าไปอีก ดีไม่ดีอาจจะไปเพิ่มความพิกลพิการให้กับผู้ป่วยได้โดยมิได้ตั้งใจ เพียงแต่เกริ่นมาเป็นเบื้องต้นในการที่จะพูดถึงความเป็นศัลยแพทย์เพียงเท่านี้พอจะมองภาพออกว่าศัลยแพทย์ควรจะยึดหลักในการปฏิบัติตนอย่างไร ต้องมีความระมัดระวัง มีความขวนขวาย ให้เป็นนิจสิน ต้องแม่นในเรื่องของทางทฤษฎี ตั้งแต่การรู้จักโรค กระบวนการวินิจฉัยโรค วิธีการรักษา รวมถึงโรคแทรกซ้อนของตัวของโรคเองโดยธรรมชาติ และที่ศัลยแพทย์อาจทำให้เกิดขึ้นใหม่ ต้องติดตามให้ กระชั้นชิดทันต่อเหตุการณ์ ศัลยแพทย์ควรจะ ได้เห็นและคุยกับผู้ป่วยอย่างน้อยวันละหนึ่งครั้ง จะ ดีมากขึ้น ถ้าสามารถให้เวลากับผู้ป่วยได้วันละสองครั้ง เข้าครั้ง เย็นครั้ง ทำให้เคยชินจนทำให้ตัวเราเองมีความรู้สึก ว่าไม่สบายใจเลยถ้าวันไหนไม่ได้เห็นหน้าคนไข้ หากทำได้เช่นนี้จนติดเป็นนิสัยก็จะถึงคำว่า ความเป็น ศัลยแพทย์ ที่กล่าวมาเช่นนี้มีใช่ว่าเป็นคุณลักษณะของศัลยแพทย์เท่านั้น สำหรับแพทย์อื่นๆ ทั่วๆไปถ้าจะ ฝึกให้ได้เช่นนี้หรือฝึกให้ตรงกับลักษณะเฉพาะทางที่ท่านปฏิบัติอยู่ก็จะดีมาก

เพียงแต่อารัมภบทถึงเรื่องที่จะให้พูดก็ใกล้จะจบเรื่องเต็มที่ให้พูดแล้ว แต่ขอเพิ่มเติมอีกสักเล็กน้อย เพื่อความสมบูรณ์ของบทความ

ก่อนที่จะเลือกเป็นแพทย์ที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยให้พ้นจากความทุกข์ทรมานจากความเจ็บไข้ได้ป่วย ด้วยวิธีทางผ่าตัดแล้วต้องพิจารณาดูให้ดูว่าที่เราชอบเป็นหมอผ่าตัดนั้นเราชอบด้วยน้ำใสใจจริงหรือเปล่า หรือจำเลือกไปตามเพื่อนๆเขา เราชอบแล้วเราทำได้ไหม ถ้าทำได้ก็ให้ทบทวนดูใหม่ว่าถูกกับความมีเวลา และความอดทนของเราไหม ถ้าเรายังทำได้ก็ควรจะได้ทบทวนใหม่ว่าเรายังชอบอยู่หรือไม่ ถ้ายังชอบอยู่ก็ ต้องฝึกฝีมือต่อไปต้องสิ้นเปลืองเวลา อุปสรรคต่างๆเหล่านี้ถ้าไม่ทำให้เราเกิดความเบื่อหน่ายก็คงแสดงว่าเรา ชอบจริง เมื่อชอบความเป็นศัลยแพทย์จริงก็ต้องปฏิบัติให้ได้จริงๆตามปรารถนาที่จะได้ถึงคำว่า “ความเป็น ศัลยแพทย์” ในเบื้องต้นจะประพุดติตนปฏิบัติตนอย่างไรก็ค่อยๆว่ากันไป

เมื่อได้เป็นศิษย์แพทย์ตามความปรารถนาของเราแล้ว เราก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนต่อคนไข้ของเรา
ทุกๆคนให้เหมือนกับเขาเป็นญาติของเรา เอาใจใส่อย่างจริงจังและจริงใจ ในขณะเดียวกันก็ต้องหาความรู้
ใส่ตนอยู่ตลอดเวลา รวมไปถึงการฝึกฝีมือโดยเฉพาะในด้านการผ่าตัด ความรู้ใหม่ๆ การค้นคว้าศึกษาและ
วิจัย นอกจากนั้นการถ่ายทอดความรู้ ไม่ว่าจะสู่ประชาชนหรือนักศึกษา รวมไปถึงผู้ที่จะมาเป็นศิษย์แพทย์
ด้วยทำงานด้วยความสม่ำเสมอ เสมอต้น เสมอปลาย ซึ่งเรื่องฝีมือมิใช่ว่าจะเป็นคุณสมบัติของศิษย์แพทย์
เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น จะเป็นคุณสมบัติของแพทย์เฉพาะทางด้านอื่นๆด้วย

นอกจากจะอ่าน พูดคุยกับผู้รู้เพื่อให้ภูมิปัญญาแตกฉานแล้ว เราก็จะต้องนำประสบการณ์ของเราที่
ได้ทำงานดูแลรักษาผู้ป่วยมาทำการวิเคราะห์วิจัยเพื่อให้ได้ผลการรักษาของเราดียิ่งขึ้น ผู้ป่วยพอใจมากขึ้น
โดยนำผลงานของเราไปนำเสนอในที่ประชุมวิชาการ ฟังผู้รู้พูดบ้าง พูดให้ผู้รู้ฟังบ้างเพื่อแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ทำให้สม่ำเสมอเหมือนกับเวลาที่เราให้กับผู้ป่วย ถ้าปฏิบัติได้
เป็นนิจสินแล้วก็จะทำให้คำว่า “ความเป็นศิษย์แพทย์” สมบูรณ์ยิ่งขึ้นคงจะต้องขอยุติการพูดและเขียนแต่
เพียงเท่านี้

ต้องขอขอบคุณอย่างมากๆ อีกครั้งหนึ่งแก่ท่านผู้อนุญาตให้พูดและเขียนรวมทุกๆท่านที่อ่านและฟัง
